

Omaishoitajan tärkeä rooli

Teksti: Tarja Pajunen

erityisasiantuntija, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus

Aila Seikkula toimi omaishoitajana seitsemän vuotta. Hän kertoo kokemuksestaan läheisensä arjen vastuunkantajana.

Omaishoitajan osallistuminen, tieto ja tuki ovat merkityksellisiä. Hän on hoidettavan arjen ja elämäntilanteen tärkeä asiantuntija ja kumppani palveluissa ja hoidossa. On olennaista, että ammattilainen antaa riittävästi ymmärrettävää tietoa, ohjausta ja neuvontaa niin hoidettavalle kuin omaishoitajalle. Tämä on myös edellytys tasavertaiselle toimijuudelle. Kun tietoa on riittävästi, voi omaishoitaja olla osallinen ja tukea sekä ylläpitää hoidettavansa hyvinvointia arjessa. Suullisesti annettua tietoa tulee tarvittaessa vahvistaa kirjallisesti.

Osallisuutta vahvistaa se, että ammattilainen kannustaa ja rohkaisee omaishoitajaa ja hoidettavaa kertomaan oireista, toiveista ja huolista, mieltä askarruttavista asioista tai huomatuista epäkohdista. Luottamuksellinen ja arvostava suhde ammattilaisen kanssa edistää hoidettavan osallisuutta itseä koskevaan päätöksentekoon ja lisää omaishoitajan sekä hoidettavan toimintakykyä ja hyvinvointia arjessa.

On tärkeää kuunnella

Seikkula sanoo, että ammattilaisen on tärkeää kuulla omaishoitajaa, jotta hoidettavan hoito kotona ja hoitopaikassa sujuu parhaiten. Omaishoi-

tajan kuuleminen läheisensä arjen asiantuntijana lisää turvallisuutta; arjen kokemustiedon torjuminen taas lisää turvattomuutta.

Ammattilaiselta Seikkula toivoo kiireetöntä kohtaamista ja kuuntelua. ”Omaishoitajalla on esimerkiksi intervallihoidon alkaessa arvokasta tietoa hoidettavan arjessa toimivista käytännöistä ja tavoista, joka saattavat edesauttaa arkipäivän sujumista hoitoyksikössä”.

Seikkula muistuttaa, että myös omaishoitajan on tärkeää kuunnella kärsivällisesti ja ottaa vastaan ammattilaisten esiin tuomia huomioita ja toiveita. Hän korostaa omaishoitajan vastuuta ja vuorovaikutusta, molemminpuolista ymmärrystä ja kuulemistä.

Suomessa arvioidaan olevan yli miljoona omaishoitajaa. Valtaosa heistä hoitaa läheistään ilman virallista omaishoitajastatusta. Ansiotyön ohella omaisestaan huolehtivia on noin 700 000 suomalaista. Virallisesti tunnistettuja omaishoitosuhteita arvioidaan Suomessa olevan noin 350 000.

THL:n mukaan vuonna 2022 virallisen omaishoidon toimeksiantosopimuksen hyvinvointialueen kanssa tehneitä oli 47 591. Valtaosa heistä on naisia. Yleisin syy omaishoidolle on muistisairaus.

Vertaistuki auttaa omaishoitajaa jaksamaan

Järjestöjen tuottama tieto ja sen antama vertaistuki on merkityksellistä. Myös Seikkula tuo tämän esiin. Hän toteaa, että paikallisesta Turun Seudun Omaishoitajista saatu tieto, apu ja vertaistuki on ollut mittaamattoman tärkeää ja auttanut jaksamaan. Nyt kun hänen omaisensa on asunut jo tovin tehostetussa palveluasumisessa, on hän jatkanut yhdistyksessä toimijana ja vertaisena.

Läheisetkin mukaan kehittämiseen

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet, kuten vammais-, vanhus- ja nuorisovaltuusto, ovat merkittäviä vaikuttamisen paikkoja. Omaishoitajien

aktiivinen osallistuminen esimerkiksi asiakas- ja potilasraadeissa on tärkeää, jotta myös läheisten tieto ja kokemukset tulevat hyödynnetyksi kehittämisessä. Asiakkaiden, potilaiden ja läheisten tekemät vaaratapahtumailmoitukset ja niissä esiin tuodut parannus- ja uudistusehdotukset ovat arvokkaita tietolähteitä palveluntuottajille.

Systemaattinen, helppo ja avoin palautteen sekä kehittämisehdotusten kerääminen on konkreettinen keino, jolla ammattilaiset voivat entistä paremmin ottaa asiakkaat, potilaat ja läheiset mukaan laatu- ja turvallisuustyöhön. ○